

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

THÂN THỊ LAN

**TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG KHÁM PHÁ TRONG
DẠY HỌC CÁC QUY LUẬT DI TRUYỀN
(SINH HỌC 12 CB)**

LUẬN VĂN THẠC SĨ GIÁO DỤC HỌC

Thái Nguyên năm 2012

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

THÂN THỊ LAN

**TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG KHÁM PHÁ TRONG
DẠY HỌC CÁC QUY LUẬT DI TRUYỀN
(SINH HỌC 12 CB)**

Chuyên ngành: Lý luận và phương pháp dạy học sinh học

Mã số: 601410

LUẬN VĂN THẠC SĨ GIÁO DỤC HỌC

CBHDKH: PGS.TS. Nguyễn Văn Hồng

Thái Nguyên năm 2012

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới thầy giáo: PGS. TS. Nguyễn Văn Hồng, người đã tận tình hướng dẫn, hết lòng giúp đỡ tôi trong suốt quá trình làm luận văn.

Tôi xin chân thành cảm ơn tập thể thầy cô giáo trong tổ bộ môn phương pháp giảng dạy Sinh học thuộc khoa Sinh- KTNN, khoa Sau đại học- Đại học Sư phạm Thái Nguyên đã tạo mọi điều kiện giúp đỡ cho tôi nghiên cứu, học tập và hoàn thành luận văn.

Tôi xin chân thành cảm ơn Sở Giáo Dục- Đào tạo Tỉnh Thái Nguyên , Ban giám hiệu cùng các thầy cô giáo tổ Hóa sinh, tập thể học sinh các trường: THPT Lương Ngọc Quyến Thái Nguyên; THPT Gang Thép Thái Nguyên đã tạo điều kiện thuận lợi và hợp tác cùng chúng tôi trong suốt quá trình nghiên cứu và thực nghiệm đề tài.

Tôi xin gửi lời cảm ơn sâu sắc tới gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã động viên, giúp đỡ tôi hoàn thành luận văn này.

Tác giả luận văn

Thân Thị Lan

CÁC TỪ VIẾT TẮT TRONG LUẬN VĂN

CÁC CHỮ VIẾT TẮT	XIN ĐỌC LÀ
GV	: Giáo viên
HS	: Học sinh
ĐC	: Đối chứng
TN	: Thực nghiệm
PPDH	: Phương pháp dạy học
NST	: Nhiệm sắc thể
SGK	: Sách giáo khoa
THPT	: Trung học phổ thông
QLDT	: Quy luật di truyền
SH	: Sinh học
CB	: Cơ bản

Mục lục

Trang

MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Mục đích nghiên cứu	4
3. Đối tượng nghiên cứu và khách thể nghiên cứu	4
4. Nhiệm vụ nghiên cứu	4
5. Phương pháp nghiên cứu	4
6. Giả thuyết nghiên cứu	5
7. Giới hạn nghiên cứu	5
8. Đóng góp mới của đề tài nghiên cứu	5
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	6
1.1. Cơ sở lý thuyết hình thành cách tiếp cận tìm tòi khám phá	6
1.2. Dạy học bằng các hoạt động khám phá	7
1.2.1. Khái quát về hoạt động khám phá trong học tập	7
1.2.2. Điều kiện thực hiện hoạt động khám phá	8
1.2.3. Phương pháp tổ chức các hoạt động học tập khám phá	9
1.2.4. Nguyên tắc thiết kế các hoạt động khám phá	13
1.3. Các hoạt động và hoạt động thành phần	13
1.3.1. Khái quát về hoạt động và hoạt động thành phần	13
1.3.2. Phát hiện những hoạt động tương thích với nội dung	15
1.3.3. Phân tích các hoạt động thành các hoạt động thành phần	16
Chương 2: TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG KHÁM PHÁ TRONG	
DẠY HỌC CÁC QUY LUẬT DI TRUYỀN (SH 12)	18
2.1. Quy luật và quy luật di truyền	18
2.1.1. Quy luật là gì ?	18
2.1.2. Quy luật di truyền	18

2.2. Tổ chức hoạt động khám phá trong dạy học các quy luật di truyền.....	20
2.2.1. Quy trình thiết kế hoạt động khám phá trong dạy học các quy luật di truyền.....	20
2.2.2. Tổ chức hoạt động khám phá trong dạy học các quy luật di truyền.....	22
2.2.3. Các ví dụ minh họa	24
Chương 3: THỰC NGHIỆM SỬ PHẠM.....	41
3.1. Mục đích thực nghiệm	41
3.2. Nội dung thực nghiệm.....	41
3.3. Phương pháp thực nghiệm:	41
3.3.1. Chọn trường, lớp thực nghiệm và giáo viên dạy thực nghiệm	41
3.3.2. Bố trí thực nghiệm	42
3.3.3. Phương pháp phân tích kết quả thực nghiệm.....	44
3.4. Kết quả thực nghiệm	44
3.4.1. Kết quả phân tích 3 bài kiểm tra trong thực nghiệm.....	44
3.4.2. Đánh giá kết quả phân tích bài kiểm tra sau thực nghiệm	49
KẾT LUẬN VÀ ĐỀ NGHỊ.....	59
TÀI LIỆU THAM KHẢO	

DANH MỤC BẢNG

Trang

Bảng 2.1. Nội dung và hình thức tổ chức hoạt động khám phá trong dạy học các quy luật di truyền (SH 12 CB).....	22
Bảng 3.2. Thống kê điểm số các bài kiểm tra trong thực nghiệm	45
Bảng 3.3. Bảng tần suất điểm (%)	45
Bảng 3.4. Tần suất hội tụ lùi ($f\% \downarrow$)	46
Bảng 3.5: Kiểm định \bar{X} điểm trắc nghiệm.....	48
Bảng 3.6: Phân tích phương sai điểm trắc nghiệm	49
Bảng 3.7. Bảng thống kê điểm số các bài kiểm tra sau TN	50
Bảng 3.8. Bảng phân phối tần suất điểm kiểm tra	50
Bảng 3.9. Tần suất hội tụ lùi ($f\% \square$)	51
Bảng 3.10. Kiểm định \bar{X} điểm trắc nghiệm	52
Bảng 3.11. Phân tích phương sai điểm trắc nghiệm	53
Bảng 3.12. Phân tích kết quả thăm dò HS	55
Bảng 3.13. Phân tích kết quả thăm dò ý kiến HS	56

DANH MỤC HÌNH

Trang

Hình 2.1. Quy trình thiết kế hoạt động khám phá trong dạy học	21
Hình 3.1. Biểu đồ tần suất điểm các bài kiểm tra trong thực nghiệm	45
Hình 3.2: Đồ thị tần suất hội tụ lùi điểm các bài kiểm tra.....	47
Hình 3.3. Biểu đồ tần suất điểm các bài kiểm tra sau TN	50
Hình 3.4. Đồ thị tần suất hội tụ lùi điểm các bài kiểm tra sau TN	51

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XI Đảng Cộng sản Việt Nam đã chỉ rõ những vấn đề về đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục, đào tạo và định hướng chiến lược phát triển kinh tế xã hội của nước ta giai đoạn 2011 – 2020 là:

- Về đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục, đào tạo: “Thực hiện đồng bộ các giải pháp phát triển và nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo. Đổi mới chương trình, nội dung, phương pháp dạy và học, phương pháp thi, kiểm tra theo hướng hiện đại; nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện, ...”[4].

- Về định hướng chiến lược phát triển kinh tế - xã hội của nước ta từ 2011 - 2020 : Đổi mới mạnh mẽ nội dung, chương trình, phương pháp dạy và học ở tất cả các cấp, bậc học. Tích cực chuẩn bị để từ sau năm 2015 thực hiện chương trình giáo dục phổ thông mới. Mở rộng và nâng cao chất lượng đào tạo ngoại ngữ. Nhà nước tăng đầu tư, đồng thời đẩy mạnh xã hội hóa, huy động toàn xã hội chăm lo phát triển giáo dục. Phát triển nhanh và nâng cao chất lượng giáo dục ở vùng khó khăn, vùng núi, vùng đồng bào dân tộc thiểu số. Đẩy mạnh phong trào khuyến học, khuyến tài, xây dựng xã hội học tập; mở rộng các phương thức đào tạo từ xa và hệ thống các trung tâm học tập cộng đồng, trung tâm giáo dục thường xuyên. Thực hiện tốt bình đẳng về cơ hội học tập và các chính sách xã hội trong giáo dục” [4].

Luật Giáo dục nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 2005 đã quy định: "Phương pháp giáo dục phải phát huy tính tích cực, tự giác, chủ động, tư duy sáng tạo của người học; bồi dưỡng năng lực tự học, lòng say mê học tập và ý chí vươn lên" [17].

Chương I, điều 24 Luật Giáo dục nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 2005 cũng đã ghi rõ: "Phương pháp giáo dục phổ thông phải phát

huy tính tích cực, tự giác, chủ động, tư duy sáng tạo của học sinh; phù hợp với đặc điểm của từng lớp học; bồi dưỡng phương pháp tự học, rèn luyện kỹ năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn; tác động đến tình cảm, đem lại niềm vui, hứng thú học tập của học sinh"[17].

Những quy định trên phản ánh nhu cầu đổi mới phương pháp giáo dục để giải quyết mâu thuẫn giữa yêu cầu đào tạo con người mới với thực trạng lạc hậu nói chung của phương pháp giáo dục ở nước ta hiện nay. Mâu thuẫn này đã làm nảy sinh và thúc đẩy một cuộc vận động đổi mới phương pháp dạy học ở tất cả các cấp trong ngành giáo dục với định hướng đổi mới phương pháp dạy học là: Phương pháp dạy học cần hướng vào việc tổ chức cho người học học tập trong hoạt động và bằng hoạt động tự giác, tích cực, chủ động và sáng tạo. Định hướng này có thể gọi tắt là học tập trong hoạt động và bằng hoạt động, hay ngắn gọn hơn là hoạt động hoá người học [11]; [12]; [13].

Đổi mới phương pháp dạy học môn Sinh học theo hướng tích cực hoá hoạt động học tập của HS nhằm khơi dậy và phát triển khả năng tự học, hình thành cho HS tư duy tích cực độc lập, sáng tạo, rèn luyện kỹ năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn; tác động đến tình cảm, đem lại niềm vui, hứng thú học tập cho học sinh.

Chúng ta có thể kể ra một số phương hướng đổi mới phương pháp dạy học môn Sinh học ở trường phổ thông hiện nay là [3]; [5].

- Phát triển tư duy và rèn luyện các hoạt động trí tuệ.
- Rèn luyện kỹ năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn.
- Sử dụng đa phương tiện để giải quyết vấn đề.
- Tổ chức cho HS tìm tòi từ tình huống, nghiên cứu và phát hiện vấn đề ...
- Bồi dưỡng phương pháp đọc sách.
- Đổi mới phương pháp đánh giá, kết hợp đánh giá của GV, với tự